

Leven als een beer in Kamtsjatka

Rusland | Anno 2019

Vrijdag 26 juli Grassy Point Lodge – Chakytsin	2
Zaterdag 27 juli Chakytsin – Ozernaya	15
Zondag 28 juli Chakytsin	27
Maandag 29 juli Grassy Point Lodge – Moetnovski.....	38

Vrijdag 26 juli | Grassy Point Lodge – Chakytsin

Het moet een enorme klap geweest zijn, de explosie die omstreeks 6450 v.Chr. in het zuiden van Kamtsjatka het Koerilenmeer tot stand bracht. Zelfs voor Kamtsjatka, waar ze toch wel een en ander gewend zijn als het op vulkaanuitbarstingen aankomt, had deze explosie een nooit geziene kracht. Vulkanologen plaatsen haar wereldwijd in de top tien van de afgelopen... 25 miljoen jaar.

Vulkanologen plaatsen de vulkaanuitbarsting wereldwijd in de top tien van de afgelopen... 25 miljoen jaar

Alles samen werd toen ongeveer 150 km³ vulkanisch materiaal de lucht in geslingerd. Zou je dat gelijkmatig over het Belgische grondgebied uitstrooien, dan zou je een

Koerilenmeer – Grassy Point Lodge

laag krijgen die vijf meter dik is. Ongetwijfeld heeft deze uitbarsting toentertijd het mondiale klimaat sterk beïnvloed. Al weten we dat natuurlijk niet met zekerheid, want het KMI verrichtte toen nog geen metingen.

Gezien zijn status als natuurreservaat is toerisme in Zuid-Kamtsjatka bij wet verboden

Heden ten dage is het Koerilenmeer met een oppervlakte van 76 km² en een diepte van 316 m het tweede grootste meer van Kamtsjatka. Al in 1882 vond de Russische tsaar het nodig om heel het zuiden van Kamtsjatka een vorm van wettelijke bescherming te gunnen. Want zoals het er toen uitzag, dreigde de lucratieve jacht op

Sanitaire ruimte

Eetkamer

Slaapkamer

Iljinski

dierenpels en het wildbestand volledig uit te roeien.

De Iljinski laat niemand onverschillig

Tegenwoordig is Zuid-Kamtsjatka een *zakaznik*, een natuurgebied dat in Rusland de op één na hoogste beschermingsgraad geniet. Met zijn oppervlakte van 2 250 km² is het net iets groter dan de provincie Vlaams-

Borstelige iris

Brabant. Gezien zijn status als natuurreservaat is toerisme er bij wet verboden. Maar daar gaat men hier creatief mee om. Bezoeken zoals het onze worden steevast natuurkundige excursies genoemd. Voor zulke activiteiten mag de Russische overheid wél een permissie uitschrijven.

De omgeving van het Koerilenmeer verkennen, dat doe je meestal vanuit de [Grassy Point Lodge](#) waar de MI-8-helikopter van Vityaz-Aero

Kambalny

ons zonet gedropt heeft. Dit wordt onze vaste stek voor de komende drie nachten, ongeveer negentig meter boven de zeespiegel, op precies dezelfde noorderbreedte als het Nederlandse [Eindhoven](#).

Een korte verkenning leert ons dat de lodge, uiteraard volledig in hout gebouwd, zich op een verhevenheid op een schiereilandje bevindt, met een schitterend uitzicht over de zonovergoten omgeving van het Koerilenmeer. We klimmen naar het balkon en zien helemaal in de verte bij de monding van een rivier al meteen een berin met twee welpen. Dan blijkt zich dichterbij nog een beer op te houden, een mannetje ditmaal. En nog dichterbij staat er nog eentje te grazen. Beren observeren, dat is een van de belangrijkste redenen om naar Kamtsjatka te komen. Zo te zien zullen we op dat punt ruimschoots aan onze trekken komen.

Beren observeren, dat is een van de belangrijkste redenen om naar Kamtsjatka te komen

Alles wat een reiziger nodig heeft, is in de lodge aanwezig, zij het meestal in een compacte, spartaanse versie. De sanitaire voorzieningen hebben we al opgemerkt, die bevinden zich in open lucht onder een afdakje. De twee slaapkamers van vier meter op vier en een half beschikken over stapelbedden voor telkens acht personen. Veel ruimte is er niet, maar met wat goede wil en een beetje opletten vermijden we dat we per ongeluk in de pyjamabroek van de buurman stappen. Het gros van de bagage wordt noodgedwongen naar de gang verbannen. Handig, dan hoeven we daar al niet meer naar om te zien.

In het keukentje is het kokkin Nadja die de scepter zwaait. In haar eentje zal deze kloeke

Wat beren betreft, stelt deze plek rond deze tijd van het jaar nooit teleur

Hoe gaarne we beren ook zien, binnen in de lodge zien we ze liever niet opduiken. Daarom is die volledig met een elektrische omheining omgeven. Onze instructies zijn strikt – in geen geval mogen we het omheinde terrein zonder begeleiding van een ranger verlaten. Mochten we daar onze twijfels over hebben, dan kunnen we altijd een blik werpen op de gedenksteen voor Michio

veertiger ons driemaal daags van eten voorzien – eenvoudige kost, maar lekker en voedzaam. In de eetzaal bieden een lange tafel en vier stevige banken net voldoende ruimte om zonder al te veel ellebogenwerk van Nadja's gerechten te genieten. Naar verluidt is er op de benedenverdieping ook ergens een douche beschikbaar, maar die hebben we voorlopig nog niet kunnen situeren. De komende dagen zullen we er alleszins in een strak getimede beurtrol terecht kunnen.

Hoshino, een beroemde Japanse natuurfotograaf met veel ervaring met wilde dieren. In 2008 werd hij hier door een beer gedood.

Hoe aaibaar beren soms ook lijken, het blijven wilde dieren

Even na drie is het zover. Onze eerste berentrip zit er aan te komen. Drie gewapende rangers, samen met onze reisgids Christina, zullen onze groep begeleiden. Kosja heeft de leiding; hij is herkenbaar aan zijn bandana en zijn norske blik. Dan zijn er nog de rustige Ivan en de goedlachse Lana. Met hun camouflagepakken zullen ze in de wildernis nauwelijks opvallen. Waarom Kosja dan toch opvallende fluorescerende schoenen draagt, is niet meteen duidelijk.

Hoe aaibaar beren soms ook lijken, het blij-

ven wilde dieren. Dus hebben we enkele afspraken strikt na te leven, aldus Kosja. De rangers zullen zich over de groep verdelen – Kosja voorop, Ivan in het midden, Lana achteraan. Zolang we een gesloten groep vormen, zullen beren ons met rust laten. We trekken er dus nooit in ons eentje op uit en we waken erover dat er tijdens het stappen geen gaten vallen in de rij. Willen we een fotootje nemen, dan horen we Kosja een seintje te geven, zodat heel de rij even stopt.

Een koude wind waait ons van over het water tegemoet. In de verte zien we daar het eiland [Serditse Alaida](#), het Hart van Alaida. In feite is dat een lavaprop van de vulkaan die hier meer dan achtduizend jaar geleden ontplofte. Maar de Itelmenen, de oorspronkelijke bevolking van dit gebied, leggen dat anders uit. Hun legende wil dat zich hier eertijds een indrukwekkende vulkaan bevond. Deze

Alaida was ontegensprekelijk de grootste en mooiste vulkaan van de wijde omgeving. Zo groot was hij, dat hij de andere vulkanen het zicht van de zon ontnam. Constant gejammer en gewee- klaag was het gevolg. Uiteindelijk gaf Alaida zich gewonnen en ver- huisde naar een plek ver in de zee waar hij niemand hinderde. Maar zijn hart bleef in Kamtsjatka in de vorm van dit rotsachtige eiland achter.

De moeder is twaalf jaar, de kleintjes zijn dit voorjaar geboren

Zalm vangen, dat moet je deze ervaren berin niet meer leren

Drie vulkanen domineren tegenwoordig deze omgeving, aldus Kosja. Eentje daarvan, de [Ijinski](#), is ons daarstraks bij de landing al meteen opgevallen. De manier waarop zijn perfecte kegelvorm aan de overkant boven het rustige water uit rijst, laat niemand onverschillig. De [Kambalny](#) daarentegen is zo vaak door uitbarstingen geteisterd dat je er nauwelijks nog een vulkaan in herkent. Dan is er nog de [Diki Greben](#). Dat lijkt eerder de naam van

gruis. Dat wij niet de enigen zijn die het comfort van dit pad waarderen, bewijzen de berenuitwerpselen. Via het strandje bereiken we de plek waar de [Chakytzin](#) in het Koerilenmeer uitmondt. Daar is een houten observatieplatform met twee verdiepingen opgetrokken. Tralies schermen de benedenverdieping volledig af, ongewenst berenbezoek hebben we hier dus niet te duchten. Want hoe gaarne we beren ook zien, te dichtbij zien we ze liever niet komen.

Wat beren betreft, stelt deze plek

een derderangs Hollywoodacteur te zijn dan die van een vulkaan. Zijn bizarre naam heeft de vulkaan aan zijn grillig gekarteld silhouet te danken, legt Kosja uit, want in het Russisch betekent dat *Wilde kam*.

Voor kamtsjatkaberen is dit la grande bouffe

Genoeg gepraat, we laten het omheinde terrein achter ons en betreden berenland. Een vlonderpad voert ons tussen de struiken door naar een strand van keien, puimstenen en vulkanisch

Chakytzinrivier, Kambalnyvulkaan

rond deze tijd van het jaar nooit teleur. Beren zijn er altijd. Ook nu is dat het geval. Een handvol beren struint door het ondiepe water, onder meer een berin met twee welpen. De moeder is twaalf jaar oud weet Kosja, de kleintjes zijn dit voorjaar geboren en dus een half jaar oud. Wat voedsel en bescherming betreft hangen ze volledig van hun moeder af.

Naarmate het seizoen vordert, zullen steeds meer beren op het appel verschijnen. De reden daarvoor is niet ver te zoeken –

het paaiseizoen van de zalm is aangebroken. Letterlijk miljoenen rode zalmen, de zogenaamde *sockeyes*, zullen ook dit jaar weer hun weg vinden van de Stille Oceaan naar dit meer. Voor kamtsjatkaberen is dit *la grande bouffe*.

Een volwassen beer verorbert in één dag moeiteloos honderduizend calorieën, vijftig keer meer dan de gemiddelde mens

Het Koerilenmeer staat erom bekend de thuisbasis te zijn van het grootste zalmbestand van Azië. Ook daarvoor is de reden niet ver

Want bij zwangere wijfjes bevindt zich daar de proteïnerijke kuit – liefst 80 calorieën per hap. Voor een zalm die in de klauwen van een beer terechtkomt, is dat slecht nieuws, want vaak leeft hij nog als de beer zijn staart afbijt.

Al bij al schrokt een volwassen beer in één dag moeiteloos honderdduizend calorieën naar binnen, vijftig keer meer dan wat de gemiddelde mens aankan. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de kamtsjatkabeer, op de Kodiakbeer uit Alaska na, de grootste bruine beer ter wereld is.

te zoeken. De actieve vulkanen die zo nu en dan hun mineraalrijke assen over de omgeving uitspuwen, maken deze wateren bijzonder vruchtbaar. Want mineralen – in het bijzonder silicium – vormen een belangrijke voedselbron voor planktondiertjes zoals kiezelwieren. Eenoogkreeftjes hebben dan weer kiezelwieren op het menu staan, terwijl rode zalm zich doorlopend aan eenoogkreeftjes te goed doet. En beren, welja, die zijn dol op rode zalm. Kieskeurig als ze zijn, zullen beren doorgaans eerst het achterlijf van een zalm verorberen.

Maar het is niet vraatzucht die bruine beren zoveel doet eten, het is puur levensbehoud. Want om de lange, sneeïharde winter te overleven moet hij een zomer lang zoveel mogelijk aansterken.

Dat het smeltwater uit de bergen ijskoud is, lijkt de beren niet te deren

Voor beren is de monding van de Chakysin een uitgelezen plek om zalm te pakken te krijgen. Hier verliest het stromend water immers zijn snelheid waardoor een

Enkele kokmeeuwen en een kamtsjatkameeuw wachten geduldig af

Juvenile beren van dezelfde worp

deel van het sediment bezinkt. In het ondiepe water dat zo ontstaat, zijn zalm een makkelijke prooi voor beren met wat ervaring. Dat het smeltwater uit de bergen ijskoud is, lijkt hen niet te deren. Zelfs in juni wordt een watertemperatuur van amper 2 °C gemeten. Dat belet beren niet urenlang in het water te staan.

Van op ons observatieplatform kunnen we dat alles uitgebreid gadeslaan. Vooral het doen en laten van de berin en haar twee welpen boeit ons. De berin lijkt twee prioriteiten te hebben –

Voor de berin is dit minstens de vijfde vangst in anderhalf uur

Welpen vechten om de kop van de zalm

Zalm vangen, dat moet je deze ervaren berin niet meer leren. Steeds opnieuw blijkt hoe bedreven ze daarin is. Waar andere beren zich geregeld een zalm laten ontglippen, heeft zij een succesratio van bijna 100 %. Eens ze een zalm in het vizier heeft, is die kansloos. Met grote sprongen huppelt ze de angstige vis in het ondiepe water achterna. Al is huppelen misschien niet het juiste woord, want het gaat hier nog altijd om een kolos van 150 tot 200 kg. Elke sprong gaat dan ook met veel gedruis en opspattend water gepaard, maar toch

enerzijds de omgeving in de gaten houden met het oog op gevaar voor haar en haar welpen, anderzijds geregeld een zalm vangen. Vooral als er een mannetje opdaagt, is ze op haar hoede, want dan kunnen haar welpen gevaar lopen. Die zijn zich van geen gevaar bewust en stoeien vrolijk met elkaar in wat speelse vechtpartijen lijken, of kijken nieuwsgierig in het rond.

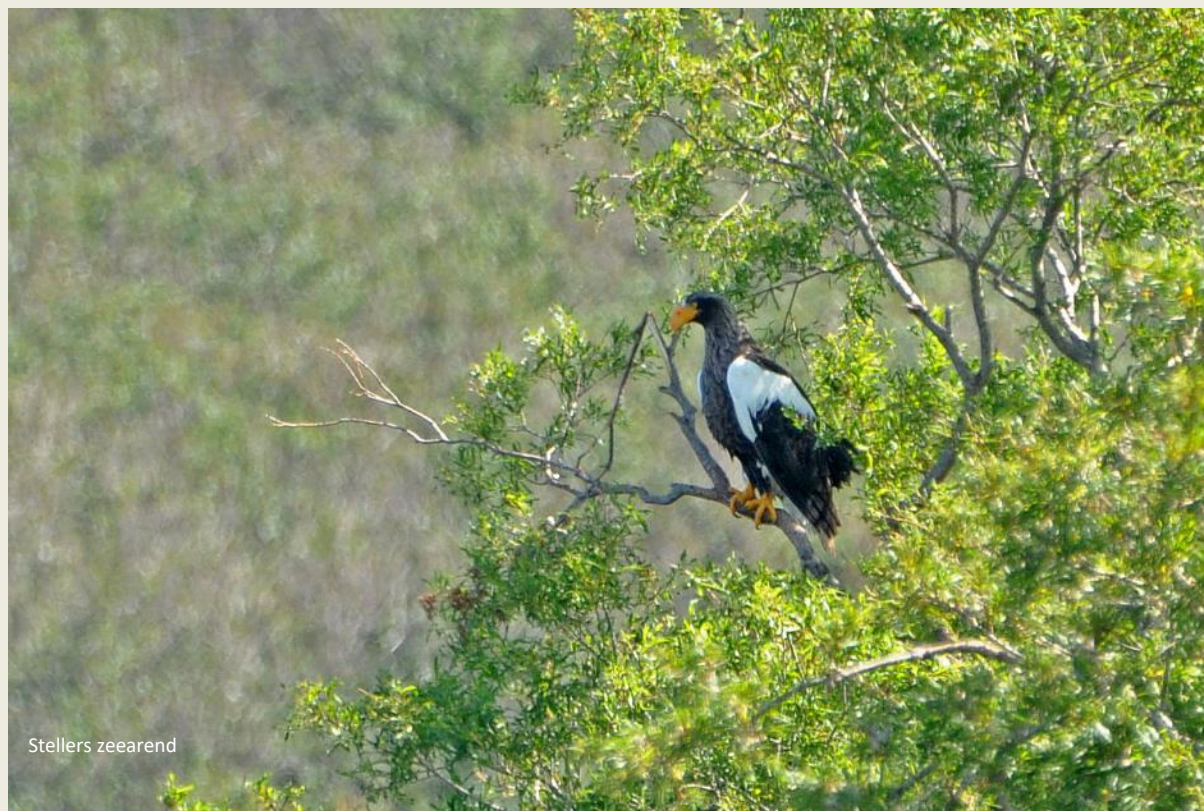
Voor de berin is dit minstens haar vijfde vangst in anderhalf uur tijd

blijkt ze zich sneller te verplaatsen dan de vis. Uiteindelijk heeft ze haar prooi in haar muil. Met de zalm tussen haar voorpoten begint ze er nu aan te knabbelen, de staart eerst. Tussendoor houdt ze de zalm grotendeels onder water zodat niemand ziet wat voor lekkers ze heeft.

Met zijn spanwijdte van 2,80 meter behoort de Stellers zeearend tot de grootste zeearenden ter wereld

Maar zo makkelijk misleidt ze haar welpen niet. Die hebben al snel in de gaten wat er aan de hand is en huppelen opgetogen naar hun moeder toe. Driewerf helaas, bedelen volstaat niet, moeder geeft geen krimp en knabbelt rustig verder. Toch slaagt een van de welpen erin om een stukje te bemachtigen. Het blijkt de kop van de zalm te zijn, het

Stellers zeearend

minst voedzame deel. Dat deert niet, enthousiast rent hij weg met de kop in zijn muil, prompt door zijn broertje of zusje achterna gezeten.

Ook meeuwen weten wat er aan de hand is. Een voor een strijken ze rond de berin op het water neer en wachten rustig af, in de stellige zekerheid dat er straks nog wat lekkers te rapen zal zijn. Ook hier geldt de wet van de sterkste. De kleinere kokmeeuwen, met hun leuke, chocoladebruine hoedjes, moeten het afleggen voor de veel grotere kamtsjatkameeuwen. Die herken je onder meer aan de orangerode vlek op hun gele bek, een attribuut dat wel vaker bij meeuwen voorkomt. Voor jonge kuikens is die vlek van levensbelang, want dat is de plek waar ze met hun bek moeten tikken als ze voedsel nodig hebben. Hun ouders braken dan het voedsel op dat ze voor hun jongen vergaard hebben.

Stellers zeearend met prooi, kamtsjatkameeuw

'Huisvos'

In de verte kunnen we nog net een Stellers zeearend ontwaren. Roerloos zit hij op een hoge tak en overschouwt het meer. Dan duikt hij plots in een zweefvlucht naar het wateroppervlak, haalt uit met zijn machtige klauwen en wint terug hoogte met een spartelende vis tussen zijn klauwen. Met zijn spanwijdte van 2,80 meter behoort de Stellers zeearend tot de grootste zeearenden ter wereld. Je treft hem alleen op de kusten van Oost-Azië aan, van Siberië tot het noorden van Japan.

Geregeld gaat een beer rechttop in het water staan. Zo kan hij beter zien waar de zalmen zich ophouden. Ook onze berin zoekt het in de hoogte. Ze kruipt op een boomstronk en weet zich in dat wankele evenwicht wonderwel te handhaven. Een van haar welpen probeert haar na te doen, maar voorlopig wil dat niet zo goed lukken.

Op de oever aan de overkant zijn twee juveniele beren verschenen, waarschijnlijk broers of zussen. Ze vleien zich comfortabel op het strand neer, maar maken zich prompt uit de voeten zodra een volwassen mannetje opdaagt.

Weer huppelt de berin achter een zalm aan. Zoals steeds is de vis kansloos. Voor de berin is dit minstens haar vijfde vangst in anderhalf uur tijd. Ze zoekt een rustig plekje op, klemt de onfortuinlijke vis tussen haar voorpoten

en eet hem stukje bij beetje op, te beginnen met de staart. Voor de vis is dat behoorlijk afzien, want zelfs na de eerste beet spartelt hij nog heftig. Pas bij de tweede beet, als de rugengraat het krakend begeeft, verdwijnt alle

leven uit de zeltogende vis.

Half zes is het als we naar de lodge terugkeren. Daar worden we door een vos begroet. Schuw is het beestje niet, kennelijk is hij gewend zich in de buurt van mensen op te houden. Onze huisvos noemt Kosja hem.

Na het avondeten duikt een zekere Sasja in de lodge op. CCCP lezen we in grote letters op zijn T-shirt, wat op een zeker heimwee naar de voormalige Sovjet-Unie lijkt te wijzen. Vermoedelijk was hij achteraan in de twintig toen dat imperium in elkaar stortte. Vanavond wil deze bard ons met een eigenzinnige *performance* vermaken waarin nostalgie nooit ver weg is. Wat Rusland vooral kenmerkt, aldus Sasja, zijn matroesjka's, balalaika's en bruine beren. Zijn betoog begeleidt hij met een ongewoon arsenaal aan instrumenten – een handtrom, een gitaar, klepperende lepels en zelfs een mondharp.

[Top](#)

Grassy Point Lodge, Diki Greben

Serdtsse Alaida (links), Iljinski

Zes uur. Van op het balkon genieten we van de impressionante omgeving. Het diepblauwe silhouet van de Iljinski met helwitte flarden sneeuw in de erosiegeulen domineert het ochtendgloren. Op het spiegelgladde wateroppervlak is een quasi volmaakte kopie van de vulkaankegel verschenen. Achter de vulkaan doet de zon verwoede pogingen om door de dichte bewolking te breken. Kennelijk hebben we van nacht het mooie weer van gisteren voor een

dicht wolkendek ingeruild.

Waarom zalmen voortdurend uit het water springen was lange tijd een raadsel

Van over het water golft het kwetterende geluid van kamtsjatkameeuwen ons onophoudelijk tegemoet en vermengt zich met de andere achtergrondgeluiden – de verre roep van een koekoek, het ritselende water van de stroomversnellingen in de Chakysin. Nevels

Koerilenmeer bij dageraad

Lagune

Ranger Kosja

Pootafdrukken van beren

"Huisvos"

hangen boven een kleine lagune. Een beer kuiert vredig over het keienstrand in de richting van de monding van de rivier. Daar zijn al enkele andere beren actief.

Voortdurend springen zalmen uit het water. Met hun sterke staartvin werpen ze zich vrij hoog boven het rustige wateroppervlak van het meer. Waarom ze dat doen was lange tijd een raadsel. Sommigen speculeren dat springen in hun genen zit, want zalmen die niet kunnen springen zullen nooit in staat zijn hun paaigronden te bereiken. Recent wetenschappelijk onderzoek uit 2018 lijkt een andere richting uit te wijzen. Met hun luchtsalto's proberen zalmen zich te ontdoen van parasitaire eenoogkreeftjes die zich met haakjes aan hun huid hechten.

In de lodge heeft Nadja het ontbijt klaar – warme koekjes met zure room, spiegeleieren. Even later staan Kosja, Ivan en Lana voor

Kambalnyvulkaan, Chakytinrivier

de deur. Ze hebben een wandeling door het toendragebied tussen de Chakytin en de Etamink voor ons in petto. Onderweg zullen we geregeld een zijriviertje moeten oversteken. Onze fonkelnieuwe lieslaarzen zullen vandaag dus hun nut kunnen bewijzen. En Kosja's instructies blijven natuurlijk van toepassing – bij de groep blijven, niet stoppen op eigen houtje, geen openingen laten in de rij.

Omstreeks half tien trekt ons gezelschap erop uit – wij, reisgids Christina, de drie rangers en de huisvos. Het pad slingert zich door het bosje op de linkeroever van de Chakytin. Geregeld stoten we op pootafdrukken van een beer in het slijk. Nogal logisch, want beren volgen gemakshalve ook dit pad. Vooraan is Kosja permanent op zijn hoede.

De eerste rivier blijkt een makkie te zijn om over te steken, als het ware een repetitie

voor het betere werk straks, want het water reikt slechts tot net boven onze enkels. Zo belanden we in een van die fascinerende vegetatiezones waar Kamtsjatka bekend voor is. De planten reiken ruim een meter boven onze hoofden uit, en toch zijn dit geen bomen of struiken, want ze kennen geen houtgroei. De bekendste van deze kruidachtige planten is de reuzenberenklauw die hier welig tiert. Dat deze planten hier zo extreem groot worden is aan de vulkanische bodem te danken. In het bijzonder fosfor draagt bij tot deze spectaculaire groei.

In deze dichte vegetatie zou je weleens onverwacht op een beer kunnen stoten

Voor ons is het oppassen geblazen, want het sap van deze planten is giftig. Raak je een beschadigde plant aan, dan krijg je een zwelling en blaarvorming op de huid bij blootstelling aan zonlicht. Wat meer is, in deze dichte vegetatie zou je weleens onverwacht op een beer kunnen stoten. Zulke verrassingen, daar houden wij niet van. En beren nog minder.

Even later bereiken we open toendragebied. De begroeiing is hier hooguit kniehoog. In de verte ontwaren we nog net twee beren. Die zijn aan het paren, is Kosja's commentaar, al kunnen wij er van op deze afstand niets van maken.

Cannabis

Goudvliesbundelzwam

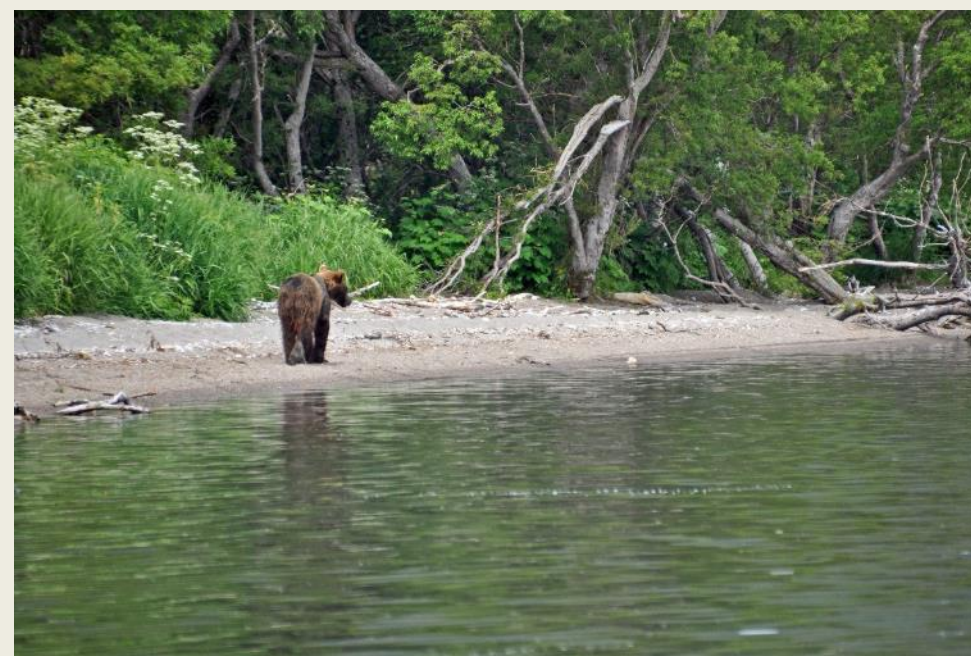
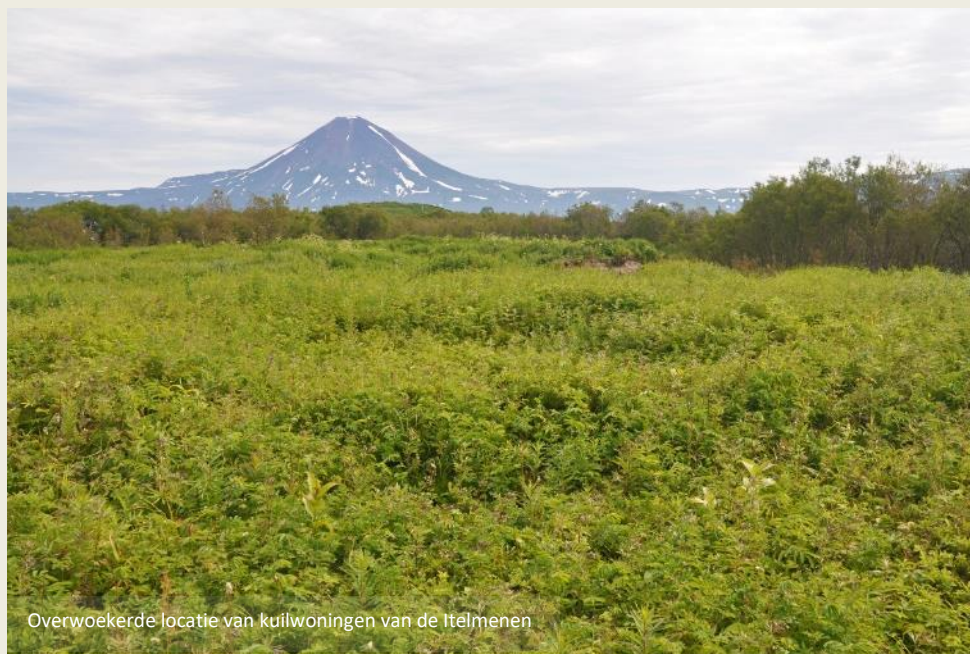

Reuzenberenklauw

Dichterbij wijst Kosja enkele putten in de grond aan. In doormeter lijken ze te variëren van een paar meter tot een tiental meter, maar door de dichte begroeiing kunnen we ze nauwelijks onderscheiden. Het zijn restanten van half verzonken woningen van de Itelmenen, de oudste inheemse bevolkingsgroep van Kamtsjatka.

De putten zijn de restanten van kuilwoningen van de Itelmenen

In feite waren dit hun winterhuizen. De kuil overdekten ze met

spanten waarover een laag aarde kwam, de wanden van de kuil dekten ze met een laag stro af om het vocht tegen te houden. Helemaal bovenaan in het dak bevond zich een opening waarlangs ze zich via een ladder toegang verschafften tot hun kuilwoning.

Verderop zit er plots weer een beer in het struikgewas. Die hadden we niet eens gezien

Meestal namen ze deze winterhuizen vanaf november in gebruik. Dat duurde tot in de lente,

wanneer de grond begon te ontdooien. Dan stond de vloer in de kuilwoningen al snel onder water. Dus moesten ze hun toevlucht zoeken tot zomerhuizen op palen. Welbeschouwd was dat weinig meer dan een tipi op een platform dat zich een meter of twee boven de begane grond bevond. Zo konden ze hun voorraden droog houden en bleven ze tevens buiten het bereik van de beren.

In deze kletsnatte omgeving zijn de waterstanden moeilijk te voorspellen

Toen de Russische Kozakken vanaf 1697 tot in het zuiden van Kamtsjatka door-drongen, was dat het begin van het einde voor de Itelmenen. Bloedige conflicten met de Kozakken, executies en deportaties, maar ook besmettelijke ziekten en alcohol die geruimd werd voor pelsen werden velen fataal. Tegenwoordig zijn ze nog met ongeveer tweeduizend. Een veelvoud daarvan heeft zich met de Russische bevolking geassimileerd.

Ze worden al wat dieper nu, de rivieren die we moeten oversteken. Onze huisvos houdt het dan maar voor bekeken en druipt het af. Uiteindelijk belanden we op de oever van het meer ten oosten van de lodge. Opnieuw staan we voor een diepe rivier. Zo diep, dat Kosja het zaakje veiligheidshalve even verkent. Ook al kent hij het terrein als zijn broekzak, in deze kletsnatte omgeving zijn de waterstanden moeilijk te voorspellen. Een beetje meer regen of een beetje meer zonneschijn die de sneeuw in de bergen

doet smelten, kan een groot verschil maken. Maar we hebben geluk, onze hoge lieslaarzen volstaan net om niet nat te worden. In het tegenovergestelde geval zouden we helemaal via hetzelfde traject moeten terugkeren.

De berin kent haar plaats in de pikorde

We volgen het strand westwaarts, met links in de verte de lodge en op de achtergrond de statige Iljinski, tot plots een beer

voor ons opdaagt. Kosja maant ons aan tot stilte. Roerloos kijken we toe hoe de beer doodgemoeidereerd in onze richting kuiert, landinwaarts een klein boogje maakt om ons te ontwijken, naar het strand terugkeert en zonder omzien zijn weg voortzet.

Als het er op aankomt zalmen achterna te zitten is ze onvermoeibaar en onklopbaar

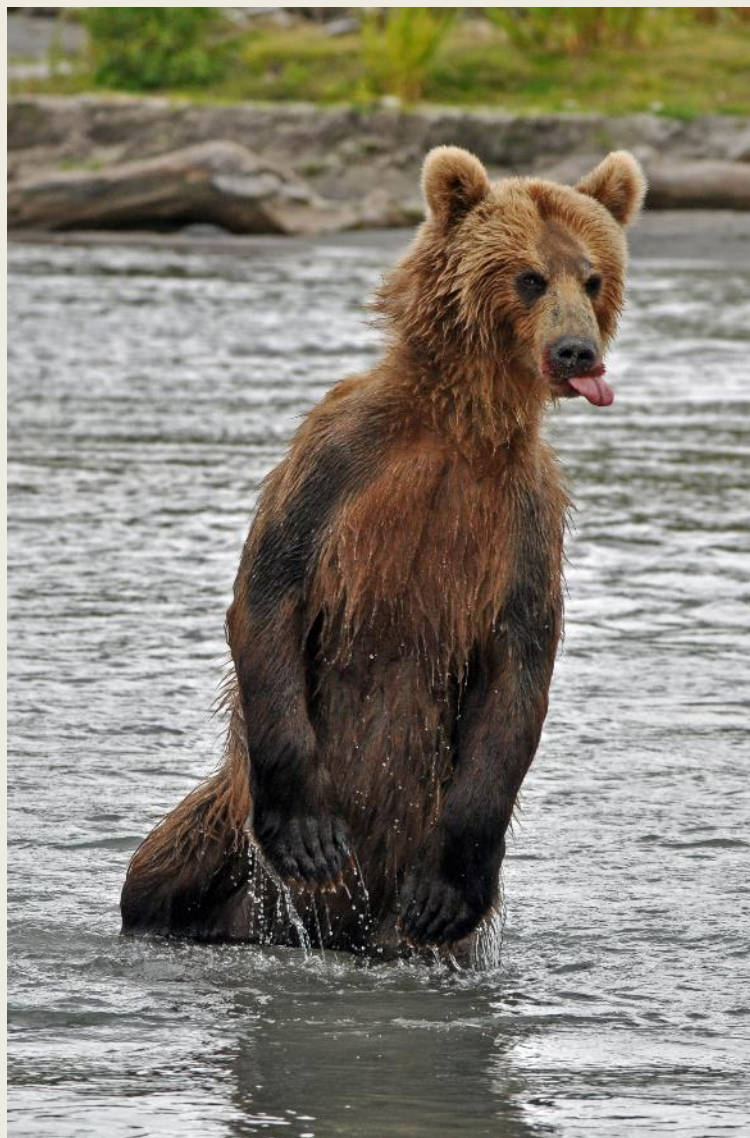
Verderop zit er plots weer een beer in het struikgewas. Die hadden we niet eens gezien. In een reflexbeweging legt Ivan meteen

zijn hand op zijn geweer, want deze beer bevindt zich toch wel heel erg dichtbij. Vals alarm, zo blijkt, want ook deze beer negeert ons straal. Omstreeks twaalf uur bereiken we ongedeed de lodge.

Met ware doodsverachting zetten de zalm hun hallucinante tocht verder door rivieren waar bruine beren hen likkebaardend opwachten

Straks staat er een boottochtje op het programma. In afwachting daarvan trekken we onder begeleiding van Kosja, Ivan en Lana nogmaals naar het observatieplatform bij de

monding van de Chakytzin. Daar is het *business as usual*, zij het dat op de zandbank aan de overkant een groepje toeristen met jockels van fototoestellen gedropt is.

Maar de beren lijken zich van dat bont gezelschap weinig of niets aan te trekken. Een solitaire beer ligt wat te suffen op het strand. Ook de Stellers zeearend zit onverstoord op zijn vaste stek.

De berin is er nog steeds met haar twee welpen. Als het er op aankomt zalmen achterna te zitten is ze onvermoeibaar en onklopbaar. Behalve die ene keer, wanneer een groot mannetje roet in het eten strooit. Terwijl zij een zalm achterna zit, komt hij met veel gedruis aanrennen. De berin kent haar plaats in de pikorde, ze houdt zich in terwijl hij de buit

voor haar neus wegkaapt. Voor de kamtsjatkameeuwen en de kokmeeuwen maakt dat geen verschil. Ze strijken op het water neer in de stellige verwachting dat er kruimels van tafel zullen vallen.

Half vier. Met twee bootjes varen we naar de noordwesthoek van het meer. Daar is het dat de [Ozernaya](#) ontspringt, de enige rivier die het Koerilenmeer naar

zee afwatert. Met andere woorden, voor zalmen is dit de toegangspoort tot het meer. Geen zalm zal het meer bereiken als hij zich niet 48 km lang stroomopwaarts door deze rivier wroet. Hard labuur kan je dat niet noemen, want het verval van de rivier bedraagt slechts 81 m. Spectaculaire watervallen of stroomversnellingen hebben de zalmen onderweg niet te duchten.

Ozernaya – Telstation voor zalm

*Tijdens een doorsnee hoogseizoen
zwemmen elke dag zomaar even
25 000 zalmen naar het meer*

Maar het meer is niet de plek waar deze sockeyes naartoe willen. Op een of andere manier weten ze haarfijn waar ze geboren zijn – in de bovenloop van een van de vier rivieren die in dit meer uitmonden. Met ware doodsverachting zetten ze hun hallucinante tocht verder door rivieren zoals de Chakytsin waar bruine beren hen likkebaardend opwachten.

De succesratio van die beren kennen we intussen. Menige rode zalm hebben we spartelend aan zijn einde zien komen tussen de klauwen van een beer. Toch slaagt het gros van de zalmen erin de paaigrond te bereiken. De wet van de grote aantallen noemt men dat.

Paaieren doen zalmen bij voorkeur in het heldere, ondiepe water van een rivier waar de weldadige warmte van de zon tot op de bodem doordringt en waar die bodem met kiezelsteentjes bedekt is. Zodra de wijfjes een plekje gevonden hebben dat hen bevalt,

Rangerstation

gaan ze aan de slag om in de kiezels een kuiltje te maken. Lang duurt het niet vooraleer een mannetje dat in de gaten krijgt en haar het hof begint te maken. Weet het mannetje haar van zijn kwaliteiten te overtuigen, dan begint het wijfje kuit te schieten. Ongeveer vierduizend vruchtbare eitjes belanden zo in het kuiltje. Zonder aarzelen strooit het mannetje er vervolgens zijn zaad over, waarna het wijfje het kuiltje haastig toedekt. Het nest in de steek laten zal niet bij haar opkomen. Ze zal het tegen mogelijke gevaren beschermen tot haar laatste snik, dat wil zeggen, tot ze zelf het loodje legt. Want dat is de

levenscyclus van de zalm – na het paren sterft je onherroepelijk.

*Dan gebeurt er iets met hun lichaam,
alsof ze aan het puberen gaan*

Broedzorg, daar houden mannetjes zich niet mee bezig. Na het bevruchten gaan ze meteen op zoek naar een ander wijfje dat ze met hun charmes kunnen imponeren. Voor zover hun energie dat toelaat. Want zodra ze tijdens de migratie zoet water bereiken, voeden zalmen zich niet meer. Toch duurt het

nog weken, soms maanden eer ze hun paai-grond bereiken. Al die tijd moeten ze op de energie teren die ze in de zoute zee opge-daan hebben. Wanneer ze eindelijk de paai-grond bereiken, zijn ze veel energie kwijt aan de migratie. Het komt er dus op aan met de resterende energie zorgvuldig om te gaan, wil je een zo groot mogelijk nageslacht krij-gen. Vaak is dat kiezen – ga je met een con-current het gevecht aan voor een bepaald wijfje, of probeer je dat te vermijden zodat je het langer op de paai-grond uithoudt en meer kansen krijgt eitjes te bevruchten?

*Twee derde van de lavaprop zit onder
het wateroppervlak verscholen*

Zes tot negen weken na de bevruchting komen de eieren uit. Maar daar zie je niets van, want het broedsel houdt zich gedeisd. Maandenlang verschuilen ze zich tussen de kiezels en voeden zich met de dooierzak die ze van hun moeder meekregen. Pas wanneer ze wat aangesterkt zijn, komen ze van tussen de kiezels tevoorschijn en laten zich naar het open water van het meer afzakken. Een tot twee jaar lang wordt dat zoete water hun biotoop.

Dan gebeurt er iets met hun lichaam, alsof ze aan het puberen gaan. Hun lichaam maakt zich klaar om in zout water te overleven. Eens dat proces voltooid is, zijn ze niet meer te stuiten. Ze verzamelen zich in scholen voor de Ozernaya en vatten samen de migratie aan, de Stille Oceaan tegemoet.

Daar speelt zich heel hun volwassen leven af, twee tot drie jaar lang. Tot op een gegeven moment de drang om zich voort te planten de overhand krijgt. Hun zilvergrijze lichaam wordt nu helrood, hun kop bleekgroen. Via de Ozernaya keren ze naar hun geboorteplek

terug om er te paaien en te sterven, net zoals hun ouders. Een nieuwe generatie *sockeyes* vat haar levenscyclus aan.

Waar de Ozernaya aan het Koerilenmeer ont-springt gaan we even aan land. Rangers heb-ben er een onderzoeksstation uitgebouwd om gegevens over de zalmtek in kaart te brengen. Met een constructie die de rivier overspant, dwingen ze zalm die naar hun paai-grond op weg zijn, een ommetje door een van de fuiken te maken. Daar worden ze geteld.

Serdtsse Alaida

Kamtsjatkameeuwen

Kamtsjatkameeuw met kuiken

Op de rotsen krioelt het van de volwassen vogels, maar kuikens kunnen we nauwelijks ontdekken

Zo weten we dat jaarlijks gemiddeld 1,7 miljoen zalmen hun weg naar het Koerilenmeer vinden. Ooit is zelfs een piek van 6 miljoen zalmen geregistreerd. Tijdens een doorsnee hoogseizoen zwemmen elke dag zomaar even 25 000 zalmen naar het meer. Hoe goed de beren ook hun best doen, meer dan een

kleine fractie zullen ze daar nooit van te pakken krijgen. Voor de zalmpopulatie in haar geheel is de balans dus positief. Maar een onfortuinlijke zalm die machteloos moet toekijken hoe zijn staart door een beer afgebeten wordt zal daar wellicht een andere mening over hebben.

Ondertussen is het zachtjes beginnen te regenen. Het mooie weer van gisteren heeft ons doen vergeten dat neerslag hier eerder de regel dan de uitzondering is. Vandaag blokt een hardnekkige dichte bewolking de zon af. In onze open bootjes voelen de regendruppels

ijskoud aan. Maar voorlopig deert ons dat niet, we zijn ervoor gekleed.

Het Hart van Alaida, de lavaprop van de ontplofte vulkaan midden de caldeira, is onze volgende bestemming. Het blijkt een vrij steile piek te zijn, naar verluidt driehonderd meter hoog. Twee derde daarvan zit onder het wateroppervlak verscholen. Zijn rotsige voorkomen ten spijt is het eiland overwegend groen. Kennelijk weet een grassoort zich er goed te handhaven.

Zoals dat vaker met eilanden gebeurt, heeft er zich een vogelkolonie gevestigd. In dit ge-

val zijn het kamtsjatkameeuwen die het eiland ingepalmd hebben, wereldwijd een van de grootste meeuwensoorten. Het krijsen komt ons al van ver tegemoet. Hier voelen de meeuwen zich veilig om te nesten en te broeden, want voor vossen is dit eiland onbereikbaar. Op de rotsen krioelt het van de volwassen vogels, maar kuikens kunnen we nauwelijks ontdekken. Vreemd is dat, heel vreemd. Zodra de winter aanbreekt, zullen deze meeuwen hun jaarlijkse tocht naar Taiwan aanvatten, ruim 4 500 km zuidwaarts, om er te overwinteren.

We maken nog een ommetje naar de monding van de Chakytsin. Het groepje toeristen zit er nog steeds op de zandbank, maar de regen zet een domper op de sfeer. Zichzelf en de kostbare apparatuur tegen de regen beschermen lijkt nu hun belangrijkste bekommernis te zijn. De beren trekken zich van de hemelse nattigheid niets aan. Parmantig kuieren ze door het slijk, verbeterde huppelen ze achter schichtige zalmen aan. Ook de Stellers zeearend doet zijn vertrouwde ding – van op een tak over het water uitkijken.

[Top](#)

Zondag 28 juli | Chakytzin

De donkere wolken willen van geen wijken weten, het blijft regenachtig en koud. Maar ons zal dat niet ontmoedigen. Vandaag gaan we niet aan de monding van de Chakytzin rustig zitten toekijken welke beren op het toeneel verschijnen, vandaag trekken we er zelf op uit om die bruine loebassen stroomopwaarts langs de rivier op te zoeken. Een dagtocht wordt dat, kokkin Nadja en reisgids Christina zijn al druk in de weer om onze picknicklunches klaar te maken.

Kortom, hier leef je niet als God in Frankrijk, hier leef je als een beer in Kamtsjatka

Ongeveer tienduizend beren zouden zich op Kamtsjatka thuis voelen. Dat leert ons een uitvoerige studie van het WWF in 1996. Neem je alleen het natuurreservaat van Zuid-Kamtsjatka rond het Koerilenmeer in beschouwing, dan tref je daar nog altijd 950 beren aan, zo blijkt uit tellingen op luchtfoto's. Nergens ter wereld vind je een grotere populatiedichtheid.

Dat we straks op beren zullen stoten valt met honderd procent zekerheid te voorspellen. Toch zijn dat *meestal* geen gevaarlijke ontmoetingen. De beren van Kamtsjatka zijn immers niet op conflicten uit. Dat konden we gisteren al vaststellen. Telkens een beer ons

pad dreigde te kruisen, maakte hij zich uit de voeten of negeerde ons straal. Dat hebben we indirect aan de zalmen te danken. De beren weten immers dat ze geen strijd hoeven te leveren om aan voedsel te komen. Voedsel is in de omgeving van dit meer ten overvloede beschikbaar, het komt zelfs spontaan naar hen toe gezwommen. Rivaliteit is er niet, stress evenmin. Kortom, hier leef je niet als God in Frankrijk, hier leef je als een beer in Kamtsjatka.

Toch blijft het oppassen geblazen. Nader je hem te dicht, dan zal zelfs een kamtsjatka-beer daar nerveus van worden. In het dichte

struikgewas dat hier zo welig tiert kan je onaangename verrassingen echter nooit helemaal uitsluiten. Ook dat hebben we gisteren gemerkt. Pas echt gevaarlijk wordt het als je in de buurt komt van een berin met welpen. Als zij de indruk krijgt dat haar welpen bedreigd worden, is het hommeles.

Ranger Kosja laat daarom niet na nog eens uitdrukkelijk aan de afspraken te herinneren. Dicht bij elkaar blijven is de basisregel, in geen geval mag een beer de kans krijgen tussen ons door te lopen. Willen we foto's maken, dan moeten we dat vooraf te kennen geven, zodat de groep in zijn geheel kan wachten.

Dat dicht beboste, moeilijk toegankelijke terrein is voor beren de plek bij uitstek voor hun winterslaap

Half elf is het wanneer ons colonnetje zich in beweging zet, gewoontegetrouw met Kosja vooraan, Lana achteraan en Ivan in het midden. Twee nieuwkomers vergezellen ons, Daria en Nikolai. Ze zijn helemaal uit Moskou gekomen om hier een maand lang als vrijwilligers aan de slag te gaan in het kader van hun

opleiding voor ranger. Ook de huisvos is heel even van de partij. Op het strandje kuiert een beer even voor ons uit. Het lijkt wel alsof hij ons de weg wil wijzen naar zijn spitsbroeders.

Dan volgen we de Chakytsin stroomopwaarts over de linkeroever. De rivier voert chocomelkkleurig smeltwater uit de bergen af. Lieslaarzen zijn een vereiste hier, want we steken zijriviertje na zijriviertje over, het ene al wat dieper

Chakytsin, Toegoemink (rechts)

dan het andere. Soms lijkt het alsof een inham sterk vervuild is met afval. Maar dat is het niet. Wat hier op het water drijft, is verderlichte puimsteen, afkomstig van een van de vulkanen.

Het vrij comfortabele pad kronkelt grillig over de lage oever door het bos. Aan de overkant daarentegen rijst de zanderige oever metershoog boven het water uit. Het is duidelijk dat de Chakysin zich al eeuwen een weg door het sediment vreet en gaandeweg naar het westen opschuift.

Berin met driejarige welp

De beren van Kamtsjatka zijn niet op conflicten uit

Op een boomstronk staat een berin samen met haar welp de omgeving af te spieden. Het jong is in zijn derde levensjaar, weet Kosja. Al die tijd heeft zijn moeder voor zijn veiligheid ingestaan en hem de vaardigheden bijgebracht die hij nodig heeft om op zalm te jagen. Maar dat kan niet blijven duren. Het wordt zoetjesaan tijd dat hij op eigen benen staat. Want het wijfje is stilaan aan een nieuwe zwangerschap toe. Er zul-

Urenlang in het ijskoude water vertoeven deert hen niet, in dat opzicht lijken het wel ijsberen

Het wijfje blijft het water afspieden op zoek naar prooi. Ze doolt rond in de stromende rivier, staat recht op haar achterste poten, ploetert verder door het water. Voorlopig zonder resultaat. In dit bleekbruine water moet je een meer dan gewone portie geluk hebben om een zalm te pakken te krijgen. Tussendoor monstert

len volwassen mannetjes opdagen die haar daar graag bij helpen. Maar een jong in de buurt, dat zullen zij niet op prijs stellen. Zelfs kannibalisme is dan niet uitgesloten, ook al zal het wijfje zich daar heftig tegen verzetten. Overigens zijn beren allerminst monogaam. Mannetjes zowel als wijfjes paren met verschillende partners tijdens een broedseizoen. Het onbeperkte aanbod ten spijt komt het toch geregeld tot felle gevechten tussen mannetjes als het op paren aankomt.

ze ons geregeld, maar komt stevast tot het besluit dat wij haar aandacht niet waard zijn.

Beren zijn er te kust en te keur nu. Zowat om de honderd meter zit er wel eentje in het water of staat er eentje op de oever aan de overkant. Zwemmen kunnen ze als de beste. Urenlang in het ijskoude water vertoeven deert hen niet, in dat opzicht lijken het wel ijsberen. Een solitaire kamtsjatkameeuw vliegt laag over het water.

De overkant van de rivier wordt door heuvels gedomineerd, en hogerop door de steile hellingen van de Toegoemink. Zijn top zien we niet, die zit in de wolken verscholen. Dat dicht beboste, moeilijk toegankelijke terrein is voor beren de plek bij uitstek voor hun winterslaap. Ze zoeken er

natuurlijke schuilplaatsen op zoals grotten of nissen onder stenen. Begint in oktober sneeuw de grond te bedekken, dan trekken ze zich daar mettertijd in hun winterhol terug. Zwangere wijfjes en moeders met welpen zijn de eerste om naar bed te gaan, volwassen mannetjes de laatste. Omgekeerd zal je eind maart of begin april de mannetjes als eerste weer tevoorschijn zien komen, terwijl wijfjes met pasgeboren welpen tot in mei op zich laten wachten.

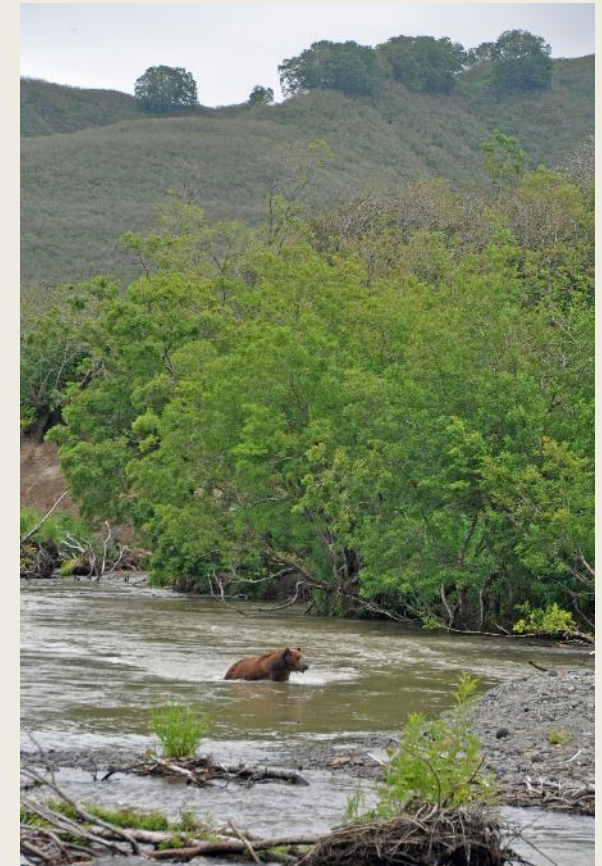
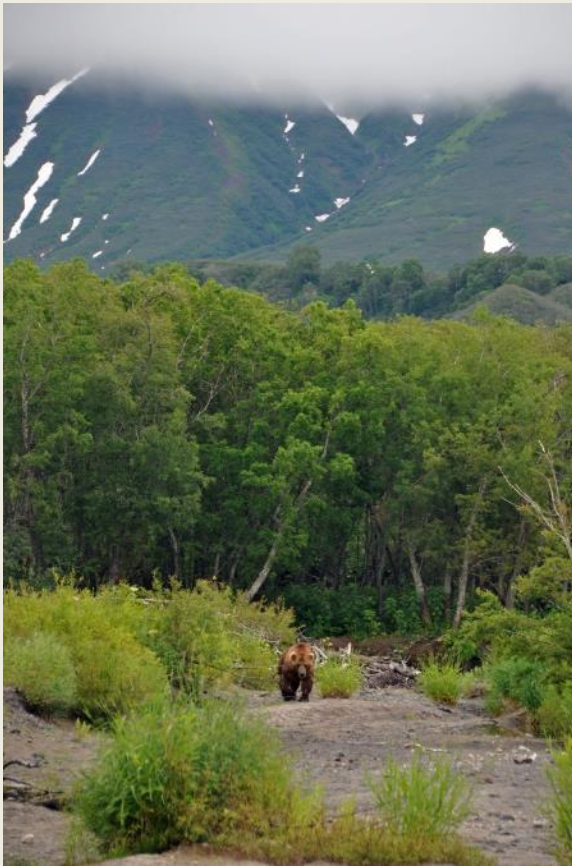
Zoveel beren die elkaars nabijheid verdragen, dat zal je elders zelden zien

Zo druk zijn we bezig met wat zich links van ons op en rond de rivier afspeelt, dat we nauwelijks oog hebben voor wat er aan onze rechterkant gebeurt. Zo komt het dat plots op minder dan tien meter

Grote oranje bekerzwam

van ons vandaan een beer opduikt. Ivan is meteen gealarmeerd en legt de hand op zijn geweer, maar de beer, net zo verrast als wij, vermijdt elk contact en maakt rechtsomkeer.

Zalmen onderscheppen, dat lukt beter in het ondiepe water van een brede bocht van de rivier. Uiteraard weten de beren dat ook. Liefst drie zijn er aan de slag op niet al te grote afstand van elkaar. Terwijl we het tafereel aanschouwen, ontdekken we er steeds meer. Uiteindelijk blijken hier zeven beren

bedrijvig te zijn. Zoveel beren die elkaars nabijheid verdragen, dat zal je elders zelden zien, maar in Kamtsjatka is dat vrij gewoon. Weerom heeft dat met de ruime beschikbaarheid van voedsel te maken. Beren zien elkaar niet als voedselconcurrenten.

Dat betekent evenwel niet dat voedsel onbelangrijk zou zijn voor hen, integendeel. Als ze straks in winterslaap gaan, zullen ze zes koude maanden lang moeten teren op het voedsel dat ze in de tweede helft van de zo-

mer en de herfst naar binnen gespeeld hebben. Voor een beer komt het er dus op aan ongegeneerd te eten zoveel hij kan teneinde een zo groot mogelijke vetvoorraad op te bouwen.

Kamtsjatkaberen beschouwen dat als louter aperitiefhapjes waar ze de lente mee doorkomen

Beren hebben het geluk alleseters te zijn –

bessen, pijnboompitten, gras, bladeren, wortels, jonge scheuten van bomen en struiken staan op hun menu. Hoofdzakelijk een vegetarisch dieet dus. Voor sommige bruine beren is daarmee de kous grotendeels af. Maar niet voor de beren rond het Koerilenmeer. Zij beschouwen dat als louter aperitiefhapjes waar ze de lente mee doorkomen. Zodra de eerste sockeyes arriveren, schuiven ze met groot enthousiasme aan bij de proteïnerijke feestdis die de rivieren hen aanbiedt. Niet

Berin met drie jaarlingen

Berin met tweearig jong

voor niets werd de kamtsjatkabeer ooit *Ursus arctos piscator* genoemd. De eerste twee woorden kan je als *Arctische beer* vertalen, het derde woord betekent *visser*. Tegenwoordig wordt de wetenschappelijke naam *Ursus arctos beringianus* gehanteerd.

Puimsteen dobert op een van de vele beekjes die we kruisen. Even volgen we een zijriviertje van de Chakysin. Vervolgens leidt het pad ons door een bos van steenberken. Zelfs als er geen mist is doen hun grillige vertakkin-

gen spookachtig aan. Oranjerode bekerzwammen naast het pad trekken even onze aandacht. Dan bereiken we weer de oever van de Chakysin.

Het heeft iets grappigs zoals een beer aan de overkant rechtop in het water zit, steunend op een boomstronk, met een *sockeye* tussen zijn voorpoten, stukje bij beetje de zalm verorberend alsof hij aan een buffet een wrap zit te eten. Waarschijnlijk heeft hij de vis in de luwte achter de boomstronk te pakken ge-

kregen. Want zalmen willen af en toe wel eens rusten tijdens de uitputtende tocht naar hun paaigrond. Dat doen ze bij voorkeur dicht bij de oever, waar een boomstronk of wat struikgewas bescherming biedt. Jammer maar helaas, ervaren beren weten hen ook daar te vinden.

Volkomen hulpeloze wezentjes waren het toen – blind, de gehoorgangen nog gesloten, nauwelijks vijfhonderd gram zwaar

Behoedzaam tuurt een berin over het water. Ze heeft drie piepjonge welpen mee. Jaarlingen zijn het, ze zijn nog zeer schuchter. Elders komt dat niet zo vaak voor, maar hier is een worp met drie welpen heel gewoon. Zelfs worpen met vier of, heel uitzonderlijk weliswaar, met vijf komen hier voor. Uiteraard vindt die vruchtbaarheid haar verklaring in het enorme aanbod aan proteïnen in de rivieren.

Vrijwel zeker zijn deze welpen in januari of februari ter wereld gekomen in het hol waar

nog twee jaar afhankelijk blijven van de melk van hun moeder.

Dan duikt op het pad voor ons plots een berin op. Ze heeft twee welpen mee, eentje zit in de struiken naast het pad, de ander is een meter hoog in een boom geklimmen. Dat laatste is alleen voor de allerkleinsten weggelegd, volwassen bruine beren zijn te zwaar om nog in een boom te kunnen klimmen. Wat voor deze welpen een spelletje is, is voor Kosja bittere ernst. Ongewild zijn we ze te dicht genaderd. Dit is

hun moeder haar winterslaap hield. Volkomen hulpeloze wezentjes waren het toen – blind, de gehoorgangen nog gesloten, nauwelijks vijfhonderd gram zwaar. Vier maanden lang zijn ze samen met hun moeder in het hol gebleven, terwijl ze zich met moedermelk voedden en de berin op haar vetreserves teerde. Dat rendeerde, want toen ze in mei uit hun winterverblijf tevoorschijn kwamen, waren ze al twaalf tot vijftien keer in gewicht toegenomen. Gaandeweg zullen ze nu moeten leren eten wat beren normaal eten. Toch zullen ze

een schoolvoorbeeld van een situatie die je tot elke prijs moet vermijden. Gespannen wachten we af. Maar de berin lijkt aan onze aanwezigheid niet zwaar te tillen. Rustig, zonder enige vorm van opwinding, maakt ze zich uit de voeten met haar welpen in haar kielzog.

Het mannetje gaat met de zalm aan de haal, de berin is eraan voor de moeite

Ondertussen is het al twee uur. Ongestoord lunchen lijkt in deze omgeving niet vanzelfsprekend. Beren zouden weleens ongezonde belangstelling kunnen ontwikkelen voor de geuren die onze lunchpakketten verspreiden. Maar Kosja is een man met een plan. Door de sterke stroming van de Chakytsin waden we hand in hand naar een eilandje midden de rivier. Er liggen zelfs enkele boomstronken om op te zitten. Stagiaire Daria heeft zich kennelijk als taak gesteld de beren te tellen die we tot nu toe ontmoet hebben. Momenteel staat haar teller op 57.

Op beide oevers zitten beren, maar ze negeren ons straal. Zelfs in het water zit een berin die net een zalm te pakken gekregen heeft. Kennelijk heeft ze genoeg ervaring om te weten dat mannetjes erop uit zullen zijn haar die te ontfutselen. Daarom klimt ze een heel eind tegen de steile berghelling aan de overkant omhoog vooraleer ze zich aan het eten zet.

Het regent lichtjes wanneer we drie kwartier later de terugtocht inzetten, maar lang duurt dat niet. Weer zit er een jong in een boom. Waar de moeder zich ophoudt, is niet meteen duidelijk. Geruststellend is dat niet, Kosja is hyperalert. Tot de berin plots net voor ons als in een flits het pad oversteekt, een zalm in haar muil, achterna gehuppeld door een tweede jong. Het andere jong laat zich pijlsnel uit de boom zakken en spurt hen achterna.

Waarschijnlijk is het de grootste beer die we al gezien hebben

Midden de rivier speurt een berin het water af op zoek naar zalm. Haar tweejarig jong volgt haar trouw op enige afstand. De berin is niet aan haar proefstuk toe, want ze slaagt er moeiteloos in een zalm te verschalken in het snelstromende, chocobruine water. Maar er zit heibel aan te komen. Op de oever heeft een mannetje het tafereel met grote belangstelling gadeslagen. Zodra de berin

haar buit uit het water tilt, gooit het mannetje zich in het water en gaat de confrontatie aan. Voor de berin is het een ongelijke strijd. Het mannetje gaat met de zalm aan de haal, de berin is eraan voor de moeite.

Momenteel staat de teller op zevenenvijftig beren

Een kanjer van een mannetje daagt op uit een zijrivier aan de overkant. Waarschijnlijk is het de grootste beer die we al gezien hebben. Het gewicht van zulke mannetjes kan vier- tot vijfhonderd kilogram bedragen, met een lichaamslengte tot 2,5 meter en klauwen die tot tien centimeter lang kunnen zijn. Daarmee wil je niet van nabij kennismaken. In het wild kunnen deze beren dertig jaar oud worden. Wijfjes daarentegen wegen hooguit 150 tot 200 kilogram.

We steken een zijriviertje over en belanden in een bos met vrij dicht struikgewas. Weer daagt er op het pad een berin met twee welpen op. Maar voorlopig wil ze van geen wijken weten. Agressief is ze in het geheel niet, maar haar standpunt is duidelijk – wij voelen ons hier goed, waarom zouden we voor jullie aan de kant moeten gaan? Dat is niet onredelijk, maar toch een tikkeltje vervelend, want een alternatief voor dit pad is er niet. Voor het eerst nemen Kosja, Ivan en Lana het geweer van de schouder. Maar het blijkt vals alarm. Uiteindelijk geeft de berin er de brui aan en laat zich in het water glijden, gevolgd door de twee welpen.

In het ondiepe water van de brede rivierbocht houden zich nog altijd zes beren op, inclusief een berin met een jong. Maar in dit stoere gezelschap voelt ze zich allerminst op haar gemak. Al snel druipt ze het af. Als een

Berin met welpen op het pad

van de mannetjes dan toch een zalm te pakken krijgt, kan hij deze op een zandbank ongestoord opeten zonder dat de anderen hem storen. Een wijfje zou daar niet mee wegkomen.

Voor het eerst nemen Kosja, Ivan en Lana het geweer van de schouder

Even na zes uur bereiken we de lodge, na een wandeling van ongeveer zeven uur en een half. Van verre reeds verwelkomt de bard Sasja ons enthousiast met zijn luidruchtige handtrom. 's Avonds heeft Nadja overheerlijke rode koningskrab voor ons klaarstaan, inclusief champagne en wodka. Ongetwijfeld heeft dat met een verjaardag te maken.

[Top](#)

Twee berinnen met hun kroost

Amerikaanse nerts

Sneeuw op de helling van de Toegoemink

'Huisvos'

Nevels hangen laag boven het Koerilenmeer. De omringende bergen gaan grotendeels achter de wolken schuil, van de indrukwekkende Iljinski zien we zelfs helemaal niets. Van op ons balkon kunnen we in de verte nog net de monding van de Chakytsin onderscheiden. Donkere schimmen in de mist boven het water doen ons vermoeden dat enkele beren er al druk in de weer zijn.

*Er is een beer op het strand verschenen.
Deze beer is hier gekomen om te blijven*

No flying weather, is de droge commentaar van Oleg. Oleg is een Moskoviet, hij heeft de drukke hoofdstad enkele weken achter zich gelaten om hier rustig van de indrukwekkende

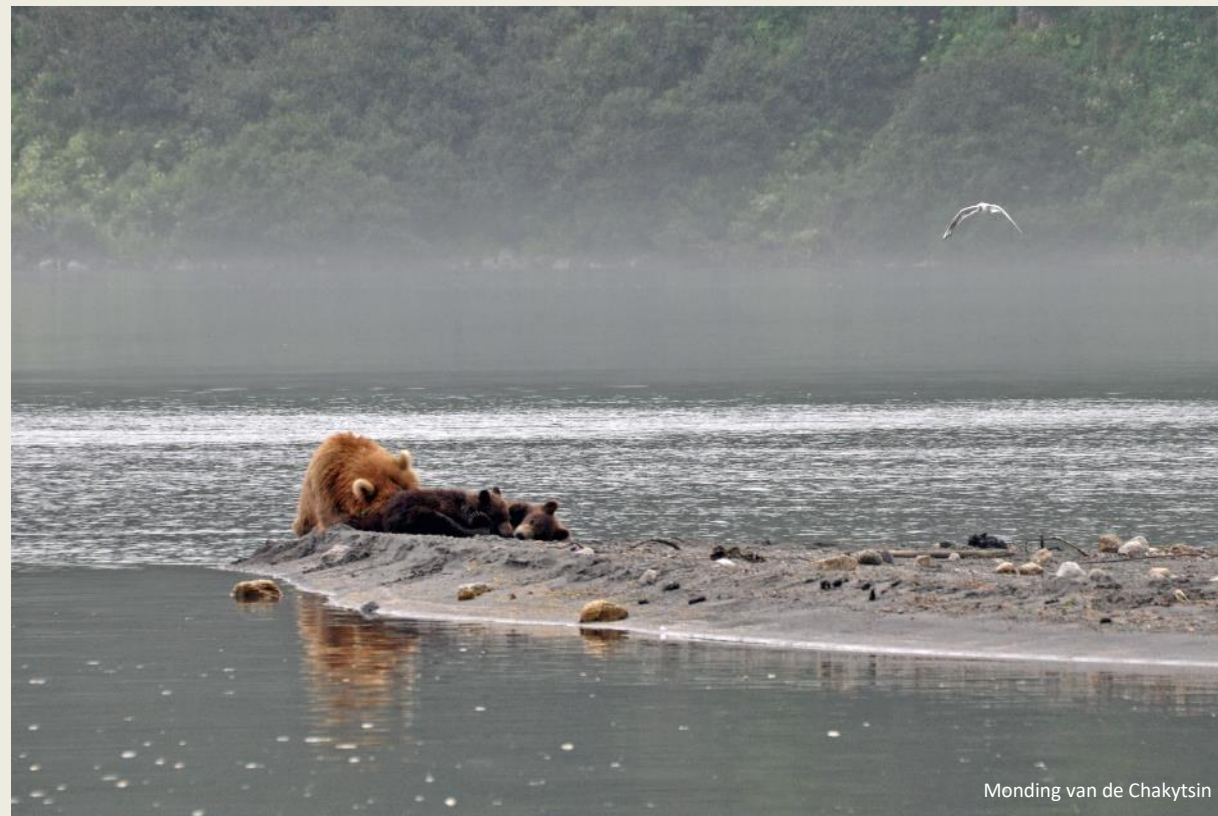
kende natuur en in het bijzonder van het dierenleven te genieten. Tussendoor laat hij niet na de kwaliteiten van de vele andere natuurgebieden in Rusland aan te prijzen. In het bijzonder het [Altaigebergte](#) is zijn favoriet. Industrie of toerisme is er nauwelijks, waardoor het gebied vrijwel ongeschonden is.

Maar daar staat ons hoofd niet naar. Net na de middag zullen we deze mooie plek achter ons laten en op de hellingen van de Moetnovskivulkaan neerstrijken. Zouden de helikopters vandaag niet kunnen vliegen, dan zitten we hier nog minstens een dag vast. Niet dat hier niets te beleven valt, integendeel, de beren zullen ons wel vermaken. Maar de rest van ons programma kan dan in het gedrang komen.

Twee nertsen laten het alvast niet aan hun hartje komen. Driftig huppelen ze heen en weer op zoek naar voedsel. Eentje komt kletsnat uit het water met in zijn muil het visje dat hij gevangen heeft. Geen zalm, want dat is te hoog gegrepen voor deze kleine roofdieren. De gemiddelde *sockeye* is eens zo groot als een nerts. Het zijn mooie dieren, deze marterachtigen met hun zwarte vacht, hun blauwe ogen en de witte vlek onder hun onderlip. Blijkbaar nestelen ze in een hol onder een van de hutten van de rangers. Eigenlijk zijn het exoten, want deze Amerikaanse nertsen zijn in het midden van de vorige eeuw her en der in de Sovjet-Unie uitgezet.

In de vaste overtuiging dat het weer over twee à drie uur zal verbeteren, pakken we alvast onze bagage. De slaapzakken persen we in de zakjes die plots veel te klein lijken, de

weerbarstige lieslaarzen plooiën we tot hanterbare dimensies. Nadja heeft ons laatste ontbijt klaar, met spiegeleieren ditmaal.

Om kwart na negen trekken we er een laatste maal op uit naar het observatieplatform aan de monding van de Chakytsin. Het korte traject is ons inmiddels vertrouwd. Eerst het vlonderpad, dan het keienstrand. Maar een *walk in the park* wordt het niet. Er is een beer op het strand verschenen. Kosja maant ons aan halt te houden en even af te wachten. Ongetwijfeld zal ook deze beer ons willen mijden en zich zo dadelijk terugtrekken. Maar dat is fout gedacht. Deze beer is hier gekomen om te blijven. Gelijk heeft hij, per slot van rekening is dit zijn terrein en zijn wij de indringers.

Om zijn intentie kracht bij te zetten begint de beer een ondiep kuiltje in het grind te graven en vlijt hij er zich behaaglijk in neer. Ons acht

Stellers zeearenden

De Stellers zeearenden zitten quasi roerloos op hun tak

En, niet te vergeten, een dozijn fotografen met klapstoeltjes en telenzen op de andere oever. Die zijn er vanmorgen om kwart voor zeven reeds gedropt. Ook zij zullen kunnen genieten van de strapatsen van de beren in dit ondiepe water. Maar wil je echt kennismaken met de kamtsjatkabeer in zijn biotoop, dan moet je het binnenland in trekken, bijvoorbeeld stroomopwaarts

hij al die tijd geen blik waard, hij negeert ons straal. Het omgekeerde kan niet gezegd worden. Kosja leidt ons door de natte toendra – onze laarzen zijn ingepakt – in een brede halve cirkel rond de beer. Daar houdt de huisvos niet van, hij laat ons weerom in de steek.

We installeren ons op het platform en nemen de omgeving in oenschouw. Het podium van ons theater wordt momenteel bevolkt door twee solitaire beren, een berin met twee jaarlingen en in de verte twee Stellers zeearenden.

Beer op de catwalk

langs de Chakysin zoals wij gisteren deden. Dat beseffen we nu maar al te goed.

Voorlopig valt hier niet veel opwindends te beleven. De berin ligt rustig met haar welpen op een zandbank te dutten, net zoals een van de solitaire beren. De Stellers zeearenden zitten quasi roerloos op hun tak, alleen hun kop draaien ze af en toe naar links of naar rechts.

Omstreeks tien uur worden de toeristen aan de overkant opgehaald. Jammer voor hen, want

net nu begint de zon door te breken. Geleidelijk lossen de nevelvelden op, zelfs de Iljinski komt deels tevoorschijn.

Alsof dat het afgesproken signaal was, komt er nu wat leven in de brouwerij. Door het ondiepe water kuiert de berin met haar welpen naar een andere zandbank. Toeval of niet, daar heeft ze vrij snel een zalm te pakken. Kokmeeuwen dalen prompt naast haar op het water neer in de hoop een graantje mee te pikken. Maar haar welpen blijven op hun honger. Ze proberen niet eens een stukje te bemachtigen,

elkaar uithalen en elkaar zelfs bijten lijkt duidelijk. Uiteindelijk is er een verliezer, en dat is niet noodzakelijk de beer die als eerste het strijdtoneel verlaat, aldus Kosja. De verliezer is de beer die de andere niet meer durft aan te kijken. Beer nummer een is de verliezer, maar hij blijft zitten waar hij zat, terwijl nummer twee triomfantelijk zijn rug schuurt tegen een boom.

Het zijn jaarlingen. Zogen, daar hebben ze nog steeds behoefte aan

misschien omdat het water hier te diep voor ze is.

Op de oever net achter het observatieplatform vleit een beer zich behaaglijk tussen het hoge gras neer. Verontrusten doet ons dat niet, het observatieplatform is met stevige tralies beveiligd. Wel spannend – niet voor ons, maar voor de beer – wordt het als op het pad een tweede beer opdaagt. Daar komt geheid herrie van. Het hoge gras belemmert ons het zicht, we weten niet precies wat er zich afspeelt. Maar dat ze aan het vechten zijn, naar

Omstreeks half twaalf zwelt van over de bergen in het oosten het geluid van een helikopterrotor aan. Grassy Point Lodge laat hij links liggen, zijn bestemming ligt elders. Dat geeft niet, we zijn gerustgesteld, want we weten nu dat de helikopters vandaag wel degelijk vliegen.

Weer liggen de berin en haar twee welpen languit op de zandbank te dutten. Maar niet voor lang, want de berin legt zich achterover op haar rug. Doet ze dat uit eigen initiatief? Of hebben de welpen haar daartoe aangepord? Dat is ons ontgaan, maar feit is dat de berin nu haar twee welpen begint te zogen. Het zijn jaarlingen, ze hebben daar nog steeds behoefte aan.

De zon is ondertussen achter de dichte bewolking verdwenen, er is geen spoorje blauwe lucht meer. Even na half twaalf

zetten we de terugweg in. Net op dat ogenblik krijgt de berin weer een zalm te pakken. Het moet zijn dat ze niet veel honger heeft, want een van haar jongen slaagt er nu wel in om met een behoorlijk groot stuk aan de haal te gaan. Het andere jong huppelt hem gretig achterna, maar dat loopt op een sisser uit. Het enige wat hij van zijn broertje of zusje krijgt is een stevige uithaal met diens voorpoot.

Het keienstrand ligt er verlaten bij, de beer van deze ochtend heeft andere horizonten opgezocht. Zalmen zwemmen in grote getale dicht onder de oever in de richting van de Chakytsin. Daar gaan ze paaieren en sterven, of alleen maar sterven, al naargelang ze wel of niet weten te ontkomen aan de tientallen beren die hen opwachten.

Na de lunch is het wachten en luisteren of we ergens in de verte een helikopter horen naderen. In principe worden we tussen twaalf en twee opgepikt. Even voor een is het zover. Vanuit het oosten nadert onmiskenbaar het rotorgeluid van een helikopter, maar vrij snel verdwijnt het weer achter de bergen. Even na een doet zich hetzelfde scenario voor.

Daar gaan de zalmen paaien en sterven, of alleen maar sterven, al naargelang ze wel of niet aan de beren weten te ontkomen

Om kwart voor drie is het zover. De helikopter die vanuit het oosten nadert is voor ons bestemd. Vijf minuten later landt een MI-8

met een vijftiental Oostenrijkers aan boord. Zij lossen hun bagage, wij laden onze bagage. De helikopter heeft geen banken opzij, maar zes rijen van tweemaal twee stoelen en een gangpad in het midden. De bagage wordt achterin gestapeld, deels op de stoelen. We nemen afscheid van Sasja, Oleg en Lana – Kosja en Ivan zijn er niet bij. Stagiairs Daria en

Nikolai gaan met ons mee, kokkin Nadja gelukkig ook.

Even voor half vier stijgen we op van de helipad voor een vlucht van ongeveer veertig minuten naar het noorden.

[Top](#)

Jaak Palmans

© 2022

Lees het vervolg in (3/5)

[Een gletsjer in de vulkaan](#)

MI-8 landt op helipad van Grassy Point Lodge

Grassy Point Lodge, monding van de Chakytzin (midden rechts)